

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

11 De dandi muti praecepto, et obligatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

to soluat, nisi etiam solutionem venditor prorogare velit.
Tertio quaeritur, Quid dicendum, quando pecuniae mutuae datae, & acceptae aestimatio auctoritate Principis, vel Reipublicae, vel lapsu temporis variatur, mutuumve tunc pecuniarum soluendum erit secundum aestimationem, quam pecunia habet tempore solutionis, An vero secundum eam aestimationem, quam habebat, quando est mutuo data, & accepta?

De hac quaestione in materia de Cambiis latius agendum erit. Quod spectat ad praesens, satis est, id, quod habetur in *l. Vinum. ff. De rebus cred.* ubi sic legitur: [Vinum quod mutuum datum erat, per iudicem petatum est. Quatum est, cuius temporis aestimatio fieret, utrum enim datum esset, an cum licet contestatus fuisset, an cum res iudicaretur? Sabinus respondit: Si dictum esset quo tempore redderetur, quanti tunc fuisset non, quanti tunc fuisset, et petatum esset.] Sic ibi. Aestimatio igitur vini mutuo dati incipit crescere, vel a tempore morae debitoris, vel a tempore litis contestatae, quando nihil est actum de aestimatione vini, quo tempore redderetur. Idem iuris est de pecuniarum mutuo dato, & accepto.

Quarto quaeritur, Vbi nam sit mutuum soluendum? Respondeo, si de loco pactum non fuit, reddi debet eo in loco, ubi est acceptum, si vero de loco certo actum est, reddi eo in loco debet, qui consensu utriusque, creditoris, & debitoris, est assignatus. Quartus, cuius loci pretium sequi oporteat debitorem, an eius, ubi mutuum est datum, An vero eius potius loci, in quo soluitur? In *l. Vinum. ff. Interrogatus. ff. De rebus cred.* sic habetur: [Interrogatus (scilicet Sabinus) cuius loci pretium sequi oporteat? respondit: si conuenisset, ut certo loco redderetur, quanti eo loco esset: si dictum non esset, quanti, ubi esset petatum.]

Quinto quaeritur, Quid sit dicendum quando Titius mutuum dedit pecuniam Caio, ut eam redderet in frumento, vel vino, vel alio quolibet terrae fructu? An si nullus ex terra fructus existeret, Caius Titio satisfaciat tantumdem pecuniae reddendo? Hae quaestio commodius eam de emptione, & venditione erit sermo, pertractabitur.

Sexto quaeritur, Quid dicendum sit, quando Titius mutuo dedit Caio decem amphoras vini, vel decem tritici modios, & deinde auctoritate Principis, vel Reipublicae tales mensurae factae sunt minores, vel maiores, Caiusne mutuum restituere debebit secundum mensuram priorem, an secundum posteriorem? Respondeo, esse restituendum secundum mensuram veterem, quia tantumdem reddi debet, quantum est acceptum. Deinde mutuum reddendum est in re eiusdem generis a qua bonitas talis non est, nisi in subtilitate, quantitate, & qualitate intrinseca similis reddatur: ergo non satis est reddere eandem mensuram, quot accepisti, si minores euaserunt: quod si maiores, nullo iure compelleris in us mensuris mutuum restituere: nam plus redderes, quam tibi datum est.

Septimo quaeritur, Quid dicendum sit in hoc euentu? Titius dedit Caio decem modios tritici, Caius vero reddit Titio non triticum, sed pecuniam: debetne Titius dictam pecuniam restituere secundum aestimationem, quam triticum habebat, cum est mutuum datum, an secundum aestimationem, quam habet tempore solutionis? Responso patet ex his, quae dixi in 3. qu. huius cap. iuxta id, quod habetur in *l. Vinum. ff. de rebus cred.*

Sed videndum est, An Titius tritici modios vendiderit Caio, an vero mutuos dederit? Nam si vendidit, pecunia est soluenda iuxta aestimationem, quam habuit triticum tempore venditionis: neque enim vendi potuit plus, quam tunc aestimabatur. Si vero triticum mutuum dedit, tunc reddenda est pecunia secundum aestimationem, quam habet triticum tempore solutionis. Sit hoc exemplum: dedit Caio Titius mutuum modium tritici valentem decem nummos argenteos, satisfaciat Caius Titio, ei reddendo quinque nummos argenteos, si tempore solutionis toudem

nummis modius aestimatur. E contrario modius valebat, cum is mutuos est datus, quinque nummos argenteos, & tempore, quo solui debet, valet decem; debet Caius Titius reddere decem nummos argenteos, quibus Titius, si velis, tritici modium emat sibi. Sotus *lib. 6. de Iustitia, q. 1. artic. 2. in condit. 2. usurarij contractus.*

Octauo quaeritur, Quid dicendum sit, quando Caius mutuum accepit a Titio triticum, & reddidit farinam, creditori ne satisfaciat? Auctores videntur innuere, eum satisfaciere; quia triticum, & farina, quod ad humanos usus pertinet, res eiusdem generis censentur. Vnde cum Princeps, vel Respublica prohibet, ne quis alio triticum exportet, contra legem facit, qui farinam alio deponat. Baldus in *l. Non dubium. C. De legibus. ff. l. Quod non ratione. ff. eodem titulo.* Et ita iudicatum fuisse testatur Ripa in *trattato. De peste. cap. De remedijs ad conservandam libertatem, num. 45.* Idem sentit Franciscus Marcus *decis. 252. ff. 240 tom. 2.*

Nono quaeritur, An mutuum finiatur, cum debitor petat mutuum, vel famulum satis fidelem, & diligentem ad creditorem mittit, ad quem tamen fortuito perlatum non est? Respondeo, minime finiri; quia mutuum cum fortuito petit, non creditorem perit, sed debitorem, ut est communis opinio Doctorum in *l. Incendium. C. Si certum petatur. ff. l. Quod se. ff. de rebus cred. ff. cap. Significans, de pignorijs. Secus si nuncijs, vel famulus esse creditus, ut utique, creditore, scilicet, & debitoris, consensu; vel si a creditore missus, mandato, vel nomine ipsius mutuum a debitore peteret, & acciperet, ut ad creditorem perferret, tunc enim si res dolo, vel culpa nuncijs, vel famuli, vel casu intereant, sibi imputet creditor, qui non satis fidum, & idoneam mittitrum elegit.*

De dandi mutui precepto, & obligatione.

CAPVT XI.

PRIMO quaeritur, An sit aliquod dandi mutui preceptum? Respondeo cum Conradus de contractibus, qu. 19. conclus. 2. esse preceptum huiusmodi, quia est opus & officium charitatis ad indigentium necessitatem subueiendam. Deinde Luca 6. Christus Dominus dixit: [Mutuum date, nihil inde sperantes.] Vbi quamuis illa verba, (Mutuum date) coalitum significent; & illa (nihil inde sperantes) preceptum, ut insinuare videtur Urbanus III. in cap. Consultat, de Vfur. nihilominus tamen ea, de quibus in sacris litteris datur nobis consilium, aliquando in legem, & preceptum veniunt: eo quod necessitas interdum occurrat, cui subuenire debemus. Accedit, quod preceptum habemus eleemosynam largiendi, ut in alio loco ostendi, ergo etiam dandi mutuum: nam plus est donare, quam mutuum dare.

Secundo quaeritur, quando nos precepto dandi mutuum obligemur? Respondet Conradus de contractibus, qu. 19. conclus. 4. in duobus casibus nos obligari: in mutuum, cum alter extremam necessitate premitur, & petit mutuum a nobis. Deinde, quando vehementer indiget, & mutuum petit. Vehementer indigere dicitur is, cuius vita & salus, libertas, vel honor maxime petuntur. Dicitur is, & mutuum petit, quia si absolutum eleemosynam peteret, obligaretur ad dandum, nec impleremus preceptum dandi eleemosynam mutuo dando, ut alio in loco contra aliquos doctores. Velut, si ille simpliciter indigeret, nec alibi, vel aliunde haberet bona, ex quibus mutuum solueret: neque vero vili probabili spes esset illi habendi aliquid in futurum tempus.

Tertio quaeritur, An in magna annonae penuria dantes officio Iudicis compelli queant ad mutuum dandum? Respondeo, posse; quia commune bonum privato anteponitur. Deinde, quia Glossa in cap. Sicut, in verb. Usuraria.

tuum, *Dist. 43. Et in cap. Domino sancto, in verbo Necessitate, Dist. 30. Et in cap. Exigunt, i. quest. 7. & Abbas in cap. Cum causam, de Elect. Anania in cap. Si quis propter necessitatem, de Furtis, & Covarruias lib. 3. var. resolutionum, cap. 14. num. 5.* docent, eos posse cogi à Iudice ad elemosinam largiendam, ergo multo magis ad mutuum dandum. Postremo, in multis causis, ob commune bonum, fidei scilicet, & religionis, Principis, vel Republicæ, cogitur quis rem suam vendere, vel locare, vel etiam emere frumentum à Republica, ut probat Covarruias lib. 3. var. resolutionum cap. 14. num. 6. Et 7. quoniam ergo is merito compelli queat ad mutuum dandum.

Quanam actio ex mutuo proficiatur.

CAPVT XII.

EX mutuo oritur actio, quæ in iure Ciuili dicitur certi conditio, quia repetimus certum aliquid debitum nobis. Conditio, apud veteres erat, denunciare: actio enim teo diem condicebat, id est, denunciabat, quo die Prætoriam adiret subitutus iudicium *l. 1. §. Sic itaque ff. De actionibus.* Postea vero condicendi verbum apud Iuriconsultos usurpatum est pro verbo repetendi rem in iudicio. Conditio igitur certa, est actio personalis, qua rem certam in iudicio repetimus: tunc autem dicitur res certa peti, quantum apparet: quid, quantum, quale sit id, quod debetur. *l. vbi autem ff. De verbo. obligat. §. l. Certum. ff. De rebus cred. ut si quis petat decem amphoras vini hodiensis optimi, aut decem modios tritici Romani optimi.* Nec parum refert, vitum hæc, an illa actione contra rem in iudicio agatur: quia ex diuersis contractibus diuersæ quoque actiones oriuntur.

DE COMMODATO.

Quid sit Commodatum.

CAPVT I.

IN Iure Ciuili lib. 13. Digestorum extat titulus *Commodati, vel contra.* Idem titulus habetur in lib. 4. Codicis. In Iure etiam Canonico lib. 3. Decretalium est titulus *de Commodato.*

Primo quaeritur, vnde commodatū nomen accipiat? Azo in *summa, tit. de Commodato.* Gloss. & Hostien. *cap. 1. de Commodato,* aiunt, Commodatum dici, quasi, commodo gratis datum, vel quali, commodo accipientis, siue utentis datum.

Secundo quaeritur, Quid sit commodatum? Respondeo cū Azone, Gofredo, Hostien. & Glossa in *tit. de Commodato,* esse id, quod gratis alteri datur ad certum aliquod vitum. (Gratis) vt dicitur à locato: res enim locatur certa mercede, quod si non interueniat merces, sed aliquid aliud tamquam merces, est contractus innominatus, do vt des, vel, do vt facias. Gloss. in *cap. 1. de Commodato.* (Ad certum vitum) vt differat à precario, quod alteri datur gratis, sed ad vitum incertum, ad eum videlicet, quem voluerit is, qui accipit precarium. Glossa in *cap. 1. de Commodato.* (Datur) quia ad eum, qui accipit commodatum, non quidem transfertur dominium, aut proprietas rei, aut possessio ciuilis, vt dicam inferius, sed vitus duntaxat. In quo distinguitur à mutuo, quamuis gratis datur, tamen fit accipientis. Differet etiam à deposito, & pignore, quia in his contractibus nec dominium rei, vel proprietatem, nec vitus transit ad accipientem: vt in alijs locis dicemus.

Quot, & quæ sint commodati genera.

CAPVT II.

COMMODATVM diuidi potest ratione rei: aut enim est rerum mobilium, aut se mouentium, aut immobilium. Deinde, aut est rerum corporearum, aut incorporearum. Corporis expertes res sunt seruitutes prædiorum vrbanoꝝ, vel rusticorum. Sunt etiam huiusmodi iura, videlicet, ius vtendi, vel vsusfructus, ius habitandi in domo, annuus redditus, vel pensio, tributum, vectigalia, & alia id genus.

Diuiditur etiam Commodatum in tres partes; aut enim est tantum gratia eius, qui accipit: aut tantum gratia eius, qui dat, vt si quis commodet aliquid sponse, vel vxori, quo compitor, & ornator ad eum deducatur, vel famulo, quo honorificentia suum herum comiteretur. Si Prætor, edens ludos scenicos, commodet vestes scenicas. *l. Si vt certo. §. Interdum ff. Commodati.* Aut est causa, & gratia vtriusque, tam dantis, quam accipientis; vt si Titus commodet tibi vas aurea, vel argentea, vt domi tue communem amicum excipias, quem ad cenam tu & ipse inuitabis. *l. in vebus. §. Hæc ita. §. l. Si vt certo. §. Interdum. ff. Commodati.*

Tertio, diuiditur commodatum ratione temporis. Aut enim datur ad certum tempus expressum: vt si tu mihi commodes equum ad tres dies: aut ad certum tempus, tacitum tamen, & implicitum; vt si commodo tibi librum, vt eum transferbas: is enim libri vsus certum tempus tacite requirit.

Quis possit commodare, & cui possit commodari.

CAPVT III.

POTEST vnusquisque commodare, siue sui, siue alieni iuris sit, vt seruis, & filijs familias. Item, siue bonæ, siue malæ fidei possessor sit. *l. Si seruis, §. l. Commodare. §. l. Ita vt si fur. ff. Commodati.* Item æconomus, cui res Ecclesiæ administranda, & gubernanda committitur. Hostien. in *summa, tit. de Commodato.* Is enim, qui habet tantummodo vsufructum, vel seruitutem, vel ius habitandi in domo, potest commodare. Bart. & Bald. Salic. & alij in *l. 1. §. Commodati.*

Quæres, an vxor possit commodare rem viri sui? Potest iure communi. *l. Si constante. §. Si vxor. ff. Sol. matr.* Quod si res commodata perierit, eam vxor compensat in dote, quando maritus commodare prohibuit: ac si non prohibuit, modicum tempus, iudicis arbitrio, est vxori concedendum, quo commodatum repetat, & restituat viro. Menoch. lib. 2. *de Arbitr. iudic. cap. 15.*

Si roges, an religiosus possit commodare? Respondeo, minime, quia ratione voti Deo nuncupati, se rebus omnibus abdicauit, & voluntatem suam transfuit in superioris voluntatem. Vnde in *cap. Religiosus, de Testam. in c. Et cap. Religiosus, de sepult. in 6.* dicitur, Religiosum non habere velle, aut nolere. *Item etiam in cap. Quorundam, de elect. in 6. Et cap. Non dicatis, 22. quest. 1.*

Præterea, qui contrahere nequeunt, commodare non possunt, vt pupillus, vel minor. *l. Iulianus. ff. de contrahen. empr. Et vend. Vnde in l. 1. §. Impubes. ff. Commodati, dicitur.* Impubes commodari actione non tenentur, quoniam nec consilium commodatum in pupilli persona, sine tutoris auctoritate, vique adeo, vt etiam si pubes factus dolum, aut culpam admitteret, hæc actio non teneatur, quia ab initio non consistit. *Et in l. Sed mihi videretur,* si locupletior pupillus factus sit, dandum vitium commodati actionem; hoc est si res commodata penes pupillum inueniatur, datur actio commodati. At quamuis commodati actione